

Füzi László

Benes hintázó angyala*

Kettőezer-tizenöt őszén láttam egy minden addigitól különböző Benes-képet. A képen a szokásos, a Benes-képeken szokásos fóliasátras tájat láttam, a fóliák tartóoszlopai mint varratok tartották össze a sátrat, a képen, mintegy a sátrak által képzett két part között viszont egy addig szokatlan jelenség tűnt fel, egy figura, talán egy hintázó figura. Amikor megláttam a képet, megéreztem, hogy valami új kezdődött Benes festészetében, s azonnal mondtam neki, ha a hasonló képekből összegyűlik egy kiállításra való, akkor azokat bemutadjuk.

Benes József létrehozta, megrajzolta, megfestette, szitázta ezeket a képeket, egy kiállításra valót, pontosan kiszámítva, mennyi kép fér el ebben a teremben. Valamennyi itt látható képet erre a kiállításra készítette, s valamennyi itt szerepel először kiállításon, ennyi a történet, egyszerű történet ez, mondom.

Hanem a képek láttán gondolkodhatunk erősen, mondom.

Az egyik kérdés az, hogy mitől, miben újak ezek a képek a korábbi Benes-képekhez viszonyítva. Azt kell mondanom, hogy ezek a képek teljes egészében kötődnek a korábbiakhoz, mégis szinte mindenben különböznek tőlük.

Talán a táj megjelenítése rokon a leginkább a korábbi képekkel, itt is látjuk a Tisza-partot, a megrepedezett, sivatagosodó alföldi tájat, de vannak új elemek is, a város fényeire való színes utalásra, az embert körülfogó szövevényre, a dróthálóra, vagy éppen az ártatlan áldozatok emlékére vitt virágok halmazára gondolok ennek kapcsán, megjegyezve, hogy Benes korábban sosem festett virágokat.

Új, teljesen új ezeknek a képeknek a színvilága, de a pontosság kedvéért inkább ennek kapcsán is azt mondom, hogy a korábbi képekből kinövően új ezeknek a képeknek a színvilága. A korábbi képek színeit a visszafogottság jellemezte, a feketére és a fehérre való redukáltság, s bár a tájképeken más színek is jelen voltak, azok mégis visszafogottak voltak, ezeken a képeken viszont a színek intenzitását, gazdagságát, áradását figyelhetjük meg.

A legtöbb újdonságot azonban a képeken látható figura jelenti. Igaz, figurák, emberi alakok korábban is szerepeltek Benes képein, gondoljunk az összevissza rugdosott, pofozott gólemjeire, a *Már az anyaméhben* című sorozat összevarrt szemű, összevarrt szájú magzatára, ezeknek a figuráknak is megvoltak a maguk

* Elhangzott Benes József *Vakrepülés* című kiállításának megnyitóján Kecskeméten, a Kápolna Galériában.

magyarázó, aztán jöttek a munkák címeiben is szereplő figurák, ezek, jellegzetesen benesi módon a maguk belső világát, gazdagságát mutatták meg.

A mostani képeken szereplő figura azonban szinte minden vonatkozásban különbözik a korábbi képek figuráitól. Nézzük, mi mondható el róla.

Először az, hogy nő, vagy inkább az, hogy a legtöbb esetben nő. Aztán az, hogy leginkább a hintázáshoz hasonlítható mozgást végez, minden képen a hintázáshoz hasonlító mozgás egy-egy mozzanatát láthatjuk, kimerevítve. Ez a figura úgy hintázik, vagy inkább azt mondom, úgy lebeg, hogy maga a hinta nincs jelen a képen, így nincs miben ülnie, s nincs mibe kapaszkodnia, ezért ez a hinta nélküli hintázó mozgás szinte természetellenesnek, groteszknak tűnik. Olyan képet is találunk ezen a kiállításon, amelyiken a figurának nincs keze, a szeme viszont mindegyik képen be van kötve, ezért nem lát semmit, vakon lebeg, hintázik, vagy ahogyan Pintér Lajos, s ennek a kiállításnak a címe is mondja, vakrepülést végez.

A képek meghatározó jelensége ez a lebegő, repülő alak, az ő vakrepülése adja ezeknek a képeknek és ennek a kiállításnak a diszkrét báját. Sem a jelenséget, sem a képeket nem akarom értelmezni, különösképpen nem akarom rövidre zártan magyarázni őket, már csak azért sem, mert a képek széles értelmezői mezőt nyitnak meg.

Egy-két értelmezési lehetőséget mégiscsak felvillantok itt. Először azt mondom, úgy tűnik, hogy Benes elengedte korábbi lekötözött-összekötözött alakjait, biztosította számukra a lebegés lehetőségét. Másodszor azt mondom, hogy a világon, a világ feszültségein túl, a képeken a világ veszélyeztetettségére, robbanásokra, a migrációra, a terrorizmusra találunk utalásokat, szóval mindezeket túl, de leginkább kívül van egy figura, alak, aki figyel mindazt, ami megtörténik velünk. Látható, a természeti törvények nem vonatkoznak rá, én leginkább a történelem angyalának nevezném, aki ott van mindenütt, s szárnyalásában figyel a történeteket.

Mindezek után azt mondom még, hogy a kiállításon szereplő képek hallatlan invenciózussággal, munkakedvvel születtek meg, mindegyik kép önmagában is az alkotókedv erejéről beszél. Kíváncsi vagyok Benes Józsefnek, hogy alkotóereje maradjon meg a továbbiakra is.

